

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrto leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrto leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 19. maja 1886.

Obseg: Naznanilo in razglas. — Koruza. — Nekaj opazek o pridelovanju semena brez umetne oplodi. (Dalje.) — Gospodarske izkušnje. — 73. odborova seja Matice Slovenske dné 12. maja 1886. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Govor gosp. poslanca Kluna o ženitvanjskih oglasnicah v 61. seji državnega zbora dne 4. maja. (Dalje.) — Naši dopisi. — Noviĉar.

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične 1. dne julija 1886. leta.

S podukom v podkovstvu združen je tudi nauk o ogledovanju živine in mesa. Kdor želi biti sprejet v podkovsko šolo, mora se izkazati:

1. S spričevalom, da se je pri kakem kovaĉu za kovaškega pomoĉnika izuĉil;
2. z domovinskim listom;
3. s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega obnašanja, in
4. da zna brati in pisati slovensko.

Revni uĉenci zamorejo tudi dobiti štipendijo po 60, oziroma 50 forintov.

Prosilci za štipendijo imajo predloŹiti:

1. uboŹni list,
2. spričevalo poštenega obnašanja, in
3. potrdilo, da so uŹe dve leti za kovaške pomoĉnike delali. Prošnje z dotiĉnimi spričevali imajo poslati vsaj do 15. decembra glavnemu odboru c. kr. kmetijske druŹbe v Ljubljani.

Šola traja do konca decembra 1886. l. Kdor pre-skušnjo dobro prestopi, more po postavi od 1873. leta patent podkovskega mojstra dobiti, ker sedaj brez preskušnje nihĉe ne more postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplaĉen, vsak uĉenec ima skrbeti le za to, da si za šolski ĉas oskrbi živeŹ in stanovanje ter potrebne šolske knjige. Stanovanje dobijo uĉenci za majhno plaĉo v šolski hiši.

Uĉenci naj se oglasé vsaj dva dni pred šolskim zaĉetkom v podkovski šoli na spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deŹelah še zmirom premalo v podkovstvu izuĉenih kovaĉev in zdravnikov kopitnih bolezni, pa tudi premalo izurjenih ogledovalcev živine in mesa, toraj naj bi županstva svojo skrb obraĉala na to, da dobi vsaka obĉina vsaj enega dobrega kovaĉa in ogledovalca živine in mesa.

V Ljubljani 19. maja 1886.

V. Seunig,

prvosednika namestnik c. kr. kmetijske druŹbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis,
zaĉasni vodja podkovske šole.

Gospodarske stvari.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli vršile se bodo dné 28. in 30. junija t. l., in sicer: 28. junija skušnja iz podkovstva za kovaĉe, kateri niso obiskali podkovske šole, 30. junija pa za uĉence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesá. Kovaĉi, kateri se hoĉejo podvreĉi tej skušnji, naj se oglasé pri podpisnem vodstvu do 15. dne junija t. l.

Vodstvo podkovske šole v Ljubljani
dné 19. maja 1886.

Dr. Karol vitez Bleiweis.

Koruza.

Vrste koruzine razloĉujemo po barvi, velikosti zrn in po ĉasi, ki ga potrebujejo do zoritve. Ne gledé na barvo razloĉujemo veliko- in malozrnasto koruzo in pri tej zopet rano in pozno koruzo. Vrstá je mnogo in še jih zmiraj veĉ iz Amerike donašajo, pa se dostikrat kmalu izrodijo in izvrŹejo. Kakošno koruzo bi naj sadili, to je v prvi vrsti zavisno od podnebja in je zlasti gledati na to, je li koruza rana ali pozna.

Tehtaje hektoliter od 65 do 70 kilogr. in zrna so kaljiva 4 leta. Ugaja koruzi toplo, zmerno-vlaŹno podnebje, obnese se pa tudi v bolj hladnih, deŹevitih krajih, zemlja bodi topla in krepka. V juŹnih krajih, kjer malo deŹuje, obrodi še v zvezani zemlji, med tem, ko jej v hladnih in vlaŹnih legah bolje ugaja lahko zemljišĉe. Sadi se najbolje za deteljo ali v novino, pa tudi za drugimi sadeŹi. Stoji prva v novo in moĉno pognojeni njivi, vendar gnoj se mora uŹe jeseni podorati. Obdelana mora biti prav skrbno. Pred zimo treba jo globoko preorati in povlaĉiti, da je ves plevaĉ z nje potrzan. Spomladi se zopet preorje, povlaĉi in poravna. Ĉas saditvi je razliĉen in torej koruzo sadijo od zaĉetka aprila do zaĉetka maja, 0.2 do 0.5 hektolitrov na hektar. Kjer koruzo na debelo pridelujejo, storijo najbolje, ĉe jo sadijo 45 do 50 centimetrov v kvadratu, kar je tukaj mogoĉe navskriŹno delovati s plugom in konjem.

Ako pa med koruzo sadijo še kaj drugih sadežev, buč, fižola, to ni mogoče in tedaj kaže vrstam dati vsake sebnosti do 60 centimetrov, v vrstah samih pa morejo zrna polagati se 35 centimetrov narazen. Tako nasa-jene vrste obdelujejo samo od one strani k drugi na-prej. Pregosto ne smejo koruze stati, sicer premalo plenjajo.

Za saditev v kvadratu povlačijo njivo in povaj-ljajo z valjarjem. Zatem vzamejo posebno brani po-dobno orodje, kateremu so zobje vstavljeni 45 do 50 centimetrov narazen. S to mašino napravijo se vrste najpoprej podolgem in za tem povprečkom.

Kjer se vrste križajo, tje vsadijo povsod po dvoje zrn 4 centimetre globoko in zemljo malo potlačijo. Drugod sadijo z roko, plugom ali z mašino. V sled-njem slučaji je treba veliko semena in pozneje dobijo dela, ker morajo pregosto stoječe koruze trebiti.

Ko so mlade koruze 20 centimetrov visoke, treba jih je prvokrat 5 do 6 centimetrov globoko okopati, da se odpravi plevel, ki je med tem časom vzrastel. Nasade v kvadratih moremo vse opravljati s plugom in konjem. Kjer so s plugom sadili, ondi puščajo po dve koruzi vkupaj; pri saditvi z mašino stojijo koruze z debelimi rogi skupaj in one z drobnimi skupaj. Zasute rastline treba zopet poravnati. Ko so koruze 30 centimetrov visoke, okopavajo drugokrat 10 — 15 centimetrov globoko, da zemljo bolje vzrahljajo. Če plevela preveč zarašča, treba je še tretje in četrte kopi. Pri tem delu se potrgajo postranski izrastki, da ne jemljejo hrane koruzi s storži. Plehe se iz-polnijo pred prvim okopavanjem ali med tem delom tudi presajati časih kaže.

Preden koruza izmetava, treba jo obsuti, kar se ima do cvetenja završiti. Nasade v kvadratu tudi obsipavajo s plugom. Pri tem delu vtrdi se rastlina, ki dobi venec rahle zemlje na znožje in prostora okoli sebe, kar je za spravljanje jako ugodno. Porezovati koruzo, preden je dozorela, se ne priporoča, akoravno moramo priznati, da porezovanje pospešuje zoritev. Iz tega vzroka je toraj to delo umestno, kjer zavoljo neugodne lege koruza po malem in pozno zori. V tem slučaji kaže tik do zgornjega storža koruzo porezati, vendar še le tedaj, ko so zrna na storžih popolnem dorastla. Manjši posestniki sadijo med koruzo buče, pritlični bob, fižol itd. Nekateri sadijo koruzo tudi med krompir.

Od saditve do zoritve potrebuje koruza 140 do 180 dni. Spravljajo koruzo od avgusta do oktobra. Ko so zrna popolnem svojo barvo dobila in trda po-stala, tedaj gredo koruzo spravljat. Kjer imajo ko-ruznike sušilnike, izkožuhajo storže na mesti, na koru-zinem stebli, kar se hitro vrši, in potem slečene storže domú odpeljajo. Na manjših posestvih vozijo cele storže domú, kjer jih izkožuhajo in potem po dva sku-paj zvežejo in sušit razobesijo, za kar se vsakemu storžu nekaj znotranjega ličja pusti. Koruzinje se pa v snope poveže in na sušilo razstavi, na manjših po-sestvih zmiraj mogoče blizu pri hiši. Kocene koruzine bi pa morali uže zaradi koruzne veše kar hitro izru-vati in sežgati takoj na njivi.

Plenja koruza različno, ker na njo vpliva zemlja, seme in obdelovanje. Zrnja daje hektar 20 do 80 hek-tolitrov in slame 25—70 meterskih centov. Povprek dajeta dva vrhoma s storži napolnjena hektolitra en hektoliter čistega zrna. — Izkožuhane storže hranijo v posebne sušilnice ali jih povesejo na prezračnih pro-storih. Paziti je pa treba, da je prostor res zraku pristopen, sicer se zlasti prerano v sušilnico djani storži spridijo. Sušilnice so tukaj res najboljše, vendar ene napake ne smejo imeti, namreč preširoke ne smejo

biti; 1.5 metra znotranje prostornosti bodi zadosti v največih slučajih. Narejen je takošen koruznik sušilnik navadno iz lat, ki se pribijejo na ozko plat, da manje tiči noter silijo. Koruza je tako globoko za latami zložena, da ptiči le z veliko težavo morejo do nje. Lat pa je tukaj za polovico več potrebnih.

Kedar mrazno vreme prihaja, jemljejo koruzo iz sušilnikov ter jo lušijo ali z rokami ali z mašinami. Izlušeno zrnje prevejajo na mlinih, nekaj časa plitvo razgrnejo, da se posuši, ter pogosto premečejo. Koruza rabi zelena se za krmo, zrnje zmleto pa je važen živež za ljudi, zdrobljeno za živali. Izdelujejo iz koruze tudi žganje in pivo. Slama se drobno zreže in živini po-klada. Debelejše steblovje porabi se za kurjavo ali kot stelja. Ličje veljá za steljo pa tudi za postelje lju-dém. Rožiče zmeljejo in kravam spolagajo, če jih ne sežgejo. Nedorozorele storže spolagajo precej konjem in goveđi.

Škodujejo koruzi viharji, prevelika moča, mraz in snet, zatem razne žuželke, ogrci, kebri, zlasti pa ko-ruzna vešča.

Nekaj opazek o pridelovanji semena brez umetne oplodi.

Spisal K. Rambousek v Zborowu.

(Dalje.)

Malo je pridelovalcev semena, kateri bi bili v stanu zreči, da vejo namér njih ravnanja pri izberi zrnov. Največkrat prično z izbéro nepravilnih, čudnih zrnov, kateri zbadajo oči pa le nekmetovalca. Pri reji živine, katera je dosti težja, postopajo strogo pri iz-beru starišev. Kar je izvanredne živine, odstranijo jo od reje. Drugače je žalibog pri pridelovanji semena, koder ravno tako zahtevamo največje soglasje v vna-njih oblikah. — In vendar beremo tolikokrat po ce-nikih o čudežni in mumijski pšenici, o trojno cveteči rži itd.! Sicer so pa pridelovalci taci sort še naj-manj nevarni prodajalci, ker oni brez vsega razuma tako seme gojijo brez dobička, ker jim je v veselje. — Huji so oni pridelovalci, kateri imajo pri izgoji semena svojo gotovo pa napačno namer, — te smeli bi ime-novati pitarje rastlin. Vsi oni, kateri tako de-lajo, da dobé velikanske rastline, močno vko-reničene, in to z močnim gnojenjem in pridnim obde-lovanjem ter odmerjenjem velikega prostora posamezni rastlini, te le slepijo, a za prakso nič koristnega ne izvrše.

Ako pri izgoji semena ravno tako postopamo, kakor pri živinoreji, gotovo pravo zadenemo. Rast-line, katere hočemo izgojiti, morajo biti v stanu take rastline zopet producirati, katere pri danih razmerah dajo največ in najsigurnejšega zrnatega pridelka ter primerno dosto slame. Zato moramo gledati, da nam uže prvotno seme zadostuje, to je, da je seme pri-merno gnojenji, zemlji in podnebji in te lastnosti ima domače seme. Če tudi domače seme pri nas naj-večkrat ne moremo imenovati žlahno, vendar je med 1000 zrn 20 taci, ki se odlikujejo s posebno dovr-šeno obliko. Z absolutno gotovostjo je trditi, da je tako domače zrnje navajeno na vse krajevne in pod-nebne razmere kraja, koder je desetletja rastlo.

Samo ob sebi je razumljivo, če hočemo seme za ene in tiste razmere zboljšati, to je, požlahtniti ne smemo semenu pri izgoji spremeniti te razmere. Brez-pametno bi bilo, na pr. ovseno seme za gorate kraje gojiti v zavarovanih dolinah ali v topli ravnini, ali